

هیچ شخصیتی دوبار متولد نمی شود (بحثی در مورد رضاشاه)

کیانوش توکلی

انتشار مستند رضا شاه از شبکه «من و تو» مباحثی را بدنبال داشته است که ذکر چند نکته در باره آن ضروری است: 1_ در رابطه با رضا شاه در سال 2011 و بدنبال انتشار فیلم یکسویه ای تحت عنوان «رضا شاه سردار نوسازی ویا ویران سازی ایران؟!» در سایت ایران گلوبال، بحث های جالب و چند سویه ای در گرفت 2_ اخیرا « شبکه من و تو» هم اقدام به انتشار مستند رضا شاه نمود. این باصطلاح مستند چیزی نیست، جز چند عکس و فیلم سیاه و سفید قدیمی که با و یا بدون ارتباط با متن در کنار هم قرار گرفت و سرانجام موزیک متنی بر این فیلم گذاشته شد و گوینده متن نوشته نویسنده ای که اشکارا هوادار نظامی پادشاهی را قرائت می کند. در این فیلم از هیچ سند تاریخی مورد استفاده قرار نگرفت (بجز فیلم کوتاه دیدار رضا شاه از ترکیه) و در تعجبم که نام این تحلیل جانبدارانه را «مستند» گذاشته اند. علیرغم بودجه بسیار کلان «من و تو»؛ مدیران این رسانه درکی علمی از یک مستند ندارند.

2_ طبیعتا انتظار بی جایی می بود اگر فکری کردم، هشتاد سال پیش از این، سیاستمداری می توانست؛ در خاورمیانه و مشخصا در کشوری بنام ایران بر نا امنی و فقر فائق می آمد و در عین حال بجای استبداد آسیایی، دموکراسی امروزی را جانشین آن می ساخت. در آن مقطع زمانی تعداد کشورهای دموکرات جهان به تعداد انگشتان یک دست هم نمی رسید. فاشیسم هیتلری در اروپا در حال رشد بود و سیاستمداران و روشنفکران خاورمیانه بخاطر نفرتی که از استعمار انگلیس داشتند، به المان هیتلری گرایش پیدا می کردند و رضا شاه هم یکی از آنان بود. انتقاد اصلی به «مستند» این است که با پدیده «رضا شاه» بعنوان یک موضوع تاریخی نگاه نمی کند بلکه هدفش شخصیت سازی برای امروز سیاست ایران است که رضا شاه دومی تداعی نماید که کشور را از این وضعیت نجات دهد و این سوء استفاده از از یک رسانه عمومی که میلیونها بیننده دارد است 3_ آنچه بعنوان «مستند رضا شاه» ساخته شده است مستند نیست و از اسناد علنی شده آمریکایی برای بررسی تاریخ ایران در طول سال های 1921-1941 استفاده نمی کند. و به این سئوالات پاسخ نمی دهد: «آیا در دوره سلطنت رضا پهلوی، میرزادهی عشقی ترور نشد؟ آیا فرخی یزدی را بعد از شکنجه های گوناگون نکشتند؟ آیا کسانی که در به قدرت رسیدن رضا شاه نقش داشتند تک به تک کشته نشدند؟ آیا میراث مشروطه و استقلال مجلس به باد نرفت؟ آیا مصونیت پارلمانی نمایندگان لغو نشد و بسیاری از آنها به زندان نیفتادند؟ آیا در قتل عام گور شاد لاقلا 1000 نفر در یک روز کشته نشدند و جنازه هایشان در گور دسته جمعی ریخته نشد؟ آیا تقی ارانی در زندان به قتل نرسید و ماجرای 53 نفر رخ نداد؟ آیا کیخسرو شاهرخ نمایندهی زرتشتیان مجلس کشته نشد؟ آیا طبق اسناد مکتوب ایالات متحده رضا پهلوی در زمان مرگ در حسابهای بانکی اش در لندن و نیویورک و تورنتو 200 میلیون دلار ذخیره پولی نداشت؟ آیا او در بانک ملی برابر 50 میلیون دلار سرمایهی ارزی نداشت (در آن زمان ثروتمندترین فرد جهان یعنی جان. دی. راکفلر یک میلیارد و چهارصد میلیون دلار سرمایه داشت)؟ آیا 7000 روستا به شکل 6 دانگ به او تعلق نداشت؟ آیا در همین دوره عمال آلمان نازی روزنامهی «ایران باستان» را جهت ترویج عقاید فاشیستی با تیتر از بالا چاپ نمی کردند؟»

حال برگردیم به موضوع رضا شاه و نیروهای مخالف بازگشت سلطنت کدآمد: جنبش های هویت طلبی جامعه انتیکلی ایران + لیبرالها + نیروهای چپ + نیروهای مصدقی و ملی + اسلام سیاسی (مجاهدین خلق ، نیروهای اسلامی مدافع جمهوری اسلامی) بطور جدی مخالف بازگشت نظام پادشاهی در ایران هستند . 3_ دلایل ظهور رضا شاه و اتاتورک پدیده اوائل قرن بیستم و دقیقاً پاسخی به نیاز سیاسی جهان ازاد آن روز بود که ایجاب می کرد که جلوی کمونیست شوروی با «مدرن شدن» گرفته شود . این دو شخصیت سیاسی کارهای بسیار مفیدی برای ایران و ترکیه انجام دادند . نو سازی جامعه (بشکل اجباری) و از بالا ؛ تاسیس ارگانها و نهاد های جامعه مدرن مثل دادگستری، نظام آموزشی مدرن ، تاسیس و گسترش صنایع و زیر ساخت های اساسی مثل راه آهن و پل ها ، تاسیس دانشگاهها و... این ها اقدامات مثبت رضا شاه در ایران بود که قابل تقدیر است . اما کشف اجباری حجاب ، تصرف اجباری بخش عمده زمین های حاصلخیز چندین استان از سوی رضا شاه _ او به بزرگترین فئودال تاریخ جهان مبدل کرد _ سرکوب نیروهای دمکرات و جمهوریخواهان + حذف و سرکوب جامعه انتیکلی بسود هویت ایرانی و... از اقدامات منفی رضا شاه بود در حالی که کمال اتاتورک حداقل مجلس قدرت مندی از خود باقی گذاشت . اما « رضا قلدر » همین مجلس را از قدرت ساقط کرد و همه چیز در کف اختیار و تصمیم شخصی او بود . «رضا میر پنچ» را که انگلیسی ها به قدرت رسانده بودند . او چندان قدرت تشخیص مسایل سیاسی آینده را نداشت و در جنگ جهانی دوم علیرغم بی طرفی ، عملاً جانب متحدین و هیتلر را گرفت و سرانجام توسط همان انگلیس به جزیره موریس تبعید شد. 4_ مهمترین اشتباه رضا شاه و کمال اتاتورک این بود که با سرنیزه و قدرت نظامی - امنیتی خود به جنگ اسلام سیاسی و اجتماعی برخاستند و بزور سعی کردند که جامعه سنتی ایران و ترکیه آن روز را لائیک و سکولار نمایند و هر دو در نهایت شکست خوردند . واکنش به این اقدامات ، یکی انقلاب اسلامی 57 بود و دیگری برقراری حاکمیت اسلام نرم سیاسی توسط حزب توسعه و عدالت در ترکیه بود . ترکیه تحت حاکمیت اسلام میانه رو و لیبرال پیشرفت های سیاسی و اقتصادی چشم گیری نماید و ایران اما اسیر روحانیت شیعه اسیر شد و اکنون در مرز نابودی قرار گرفته است . تمایل جامعه سیاسی به ظهور رضاشاه دوم تلاشی از سر نا امیدی و یاس سیاسی است . ایران در اوایل قرن 20 بسر نمی برد . خاورمیانه جدیدی در حال شکل گیری است . اگر روند های سیاسی در همین سمت خط مشی سید علی خامنه ای پیش رود ؛ تلاشی و تجزیه ایران قطعی خواهد بود . ایران را تنها دور اندیشی و خردمندی و با ابزار توسعه ، دمکراسی و فدرالیسم می تواند نجات دهد ؛ هیچ شخصیتی دوبار متولد نمی شود

نکاتی در باره «رضا شاه سردار نوسازی ویا ویران سازی ایران؟!»

1_ دوسال ، پیش ویدئو فیلمی تحت عنوان «رضا شاه سردار ویران سازی ایران» به ادرس سایت ارسال شد. از آنجا که فرستنده یکی از نویسندگان شناخته شده ایران گلوبال است بر آن شدم که you tub ارسالی ایشان را باز کرده و به تماشای آن بپردازم. این فیلم بر اساس کتاب «رضاشاه و بریتانیا» نوشته دکتر محمدقلی مجد پژوهشگر ایرانی مقیم آمریکا تهیه شده بود و نکته مهم این بود که دکتر مجد اولین کسی است که به شکل گسترده از اسناد علنی شده آمریکا برای بررسی تاریخ ایران در طول سالهای 1941 - 1921 استفاده کرده است. از این رو تصمیم گرفتم که برای معرفی کتاب با توضیح کوتاهی ان را به بحث علاقمندان به تاریخ پهلوی ها بگذارم 2_ از آنجا که جمهوری اسلامی در 32 سال گذشته به ویژه در باره تاریخ پهلوی ها سیاه نمایی کرده و منکر هر گونه سازندگی خاندان پهلوی ها ست و از سوی

دیگر سلطنت طلبان هم بطور یکسویه تنها به جنبه های مثبت دوران پهلوی آنهم بشکل بسیار مبالغه آمیزی تبلیغ می کنند. بنابراین وظیفه خود می دانیم که جنبه های تاریک و سیاه دوران رضا خان هم مورد نقد و بررسی قرار گیرد تا نسل های امروز نه بشکل یکسویه بلکه بطور همه جانبه از تاریخ معاصر ایران با اطلاع شوند. 3_ از آنجا که «ایران گلوبال» مدافع یک جمهوری سکولار و دموکرات است و بنابر خصلت گفتگو و دیالوگ خود سعی می کند، موضوعات مهم تاریخی و سیاسی را به بحث و بررسی کاربران خود بگذارد و تحت هیچ شرایطی، مروج یکسویه نگری و تک صدایی نگردد از این رو به موافقین و مخالفین در هر موضوعی امکان برابر می دهد و طبیعتاً خوانندگان سایت هم حق انتخاب خواهند داشت. 4_ امروز که مجدداً you tub مورد نظر را مجدداً باز کردم متوجه تغییر تیتر آن تغییر کرده است. آدامین فیلم «رضا شاه» آنچه تیتر نوشته من را بجای قبلی گذاشت. 5_ مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی جمهوری اسلامی سعی کرده است که هر نقدی علیه اپوزیسیون (چپ و راست) را مورد سوء استفاده قرار دهد بنابراین کاملاً خطاست در بررسی اشتباهات خود عینک «ستون پنجم یابی» به چشم زنیم و هر نقد و بررسی علمی را به ارگانه های اطلاعاتی رژیم نسبت دهیم. چنین عینک هایی یعنی امنیتی کردن گفتمانهای سیاسی است و اندیشه را می خشکاند

در خاتمه اطلاعاتی در باره رضا شاه که از «ویکی پدیا»، دانشنامه آزاد برای بحث و بررسی بخشی از تاریخ معاصر ایران می اورم و از همگان تقاضا می کنم در این باره به اظهار نظر بپردازند:

در باره رضا شاه

از نگاه «ویکی پدیا»، دانشنامه آزاد

رضا پهلوی (۲۴ اسفند ۱۲۵۶ آلاشت، مازندران - ۴ مرداد ۱۳۲۳ ژوهانسبورگ، آفریقای جنوبی) ملقب به رضا خان یا رضا شاه، [۱] شاه ایران (از ۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰) و بنیانگذار دودمان پهلوی بود. سلطنت رضا شاه پایان فرمانروایی قاجاریان و آغاز دوران حکومت پهلوی بود که با انقلاب ایران در سال ۱۳۵۷ به پایان رسید. [۲] [۳]

رضا که کودکی یتیم بود دوران خردسالی را در فقر گذراند. از نوجوانی به نظام پیوست و مدارج ترقی را طی نمود. در کودتای ۳ اسفند ۱۲۹۹، نیروهای قزاق به فرماندهی رضاخان تهران را اشغال نمودند [۴]. رضاخان ابتدا در مقام وزیر جنگ، بسیاری از ناآرامی ها و راهزنی ها را از بین برد. در سوم آبان ۱۳۰۲ رضاخان با فرمان احمدشاه قاجار به نخست‌وزیری منصوب شد و ابتدا تلاشی در جهت جمهوری خواهی نمود. ولی در سال ۱۳۰۴ به پادشاهی رسید. وی سرانجام در سال ۱۳۲۰، پس از اشغال شدن ایران بر دست متفقین، تحت فشار بریتانیا مجبور به ترک سلطنت گردید و سه سال بعد در شهر ژوهانسبورگ در آفریقای جنوبی به مرگ طبیعی درگذشت. [۳]

سلطنت رضا شاه شاهد ایجاد نظم نوین بود. [۵] او برای تضمین قدرت مطلق خود، روزنامه های مستقل را بست، مصونیت پارلمانی را از نمایندگان گرفت و مهمتر از آن، احزاب سیاسی را از بین برد. حزب تجدد که صادقانه از رضاشاه حمایت کرده بود، نخست جای خود را به حزب ایران نو و سپس حزب ترقی - سازمانی به تقلید از حزب فاشیست موسولینی و حزب جمهوریخواه آتاترک - داد. ولی همین حزب ترقی نیز به زودی به گمان اینکه اندیشه های خطرناک جمهوریخواهانه دارد برچیده شد. [۶] او با بدست آوردن قدرت بلامنازع، اصلاحاتی اجتماعی را آغاز کرد.

رضاشاه در دوران قدرت، اصلاحاتی انجام داد که هر چند قاعده‌مند نبود، نشان می‌دهد که وی خواهان ایرانی بود که از یکسو رها از نفوذ روحانیون، دسیسه بیگانگان، شورش عشایر و اختلافات قومی، و از سوی دیگر دارای موسسات آموزشی به سبک اروپا، زنان متجدد و شاغل در بیرون از خانه، ساختار اقتصادی نوین با کارخانه‌های دولتی، شبکه‌های ارتباطی، بانکهای سرمایه‌گذار، و فروشگاههای زنجیره‌ای باشد. او برای رسیدن به هدفش -بازسازی ایران طبق تصویر غرب- دست به مذهب‌زدایی، برانداختن قبیله‌گرایی، ناسیونالیسم، توسعه آموزشی و سرمایه‌داری دولتی زد. [۷]

اسنادعلنی شده دولت امریکا: «رضاشاه سردار نوسازی با علامت تعجب!» در یک فیلم مستند که بر اساس کتاب «بریتانیا و رضاشاه» تهیه شده است حقایق زیادی را منتشر کرده است. همچنین بر اساس اسناد امریکایی نشان داده شده است که قسمت اعظم منابع نفتی ایران توسط انگلیسی‌ها غارت می‌شد و آن بخش کوچکی در امد های نفتی که به ایران اختصاص می‌یافت به حساب شخصی رضاشاه واریز می‌شد و اینکه رضاشاه با خود یک مشت خاک ایران را به آفریقای جنوبی برده بود افسانه‌ای بیش نیست.... در یک قلم رضاشاه در «ان تاریخ» حدود 200 میلیون دلار در بانک های خارجی و 50 میلیون دلار در بانک های ایران در حساب شخصی خودداشت و غارت آثار باستانی ایران توسط رضاشاه..... این در حالی است که بر طبق امار های این کتاب جمعیت ایران در سال 1914 بیست میلیون نفر بود و چهار سال بعد جمعیت 20 میلیونی ایران بر اثر گرسنگی و... به 11 میلیون نفر در سال 1911 کاهش پیدا می‌کند و این یک تراژدی تاریخی است که این روزها در بررسی های تاریخی گم شده است من در همین جا از علاقمند رضا شاه می‌خواهم در باره اظهارات این فیلم از خود واکتس علمی نشان دهند...

+++++

برچیده تبرستان از ایران گلوبال 29-7-2013

<http://www.iranglobal.info/node/22079>